

Een koninklijk paradijs

*Aert Schouman
en de verbeelding
van de natuur*

AERT SCHOUMAN

*Bovendeurstuk met onder meer een zilverfazant,
een oranje rotsbaan en een zilveeroortimalia (1782)*

Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander

Een koninklijk paradijs

*Aert Schouman
en de verbeelding
van de natuur*

MET BIJDRAGEN VAN

MARTIN VAN DEN BROEKE

CHARLES DUMAS

RUDI EKKART

EMILE HAVERS

CLAUDIA HÖRSTER

PAUL KNOLLE

PATRICK LARSEN

J.W. NIEMEIJER

SANDER PAARLBERG

JET PIJZEL-DOMMISSE

RUUD VLEK

ONDER REDACTIE VAN

CHARLES DUMAS

DORDRECHTS MUSEUM

WBOOKS

Inhoud

PETER SCHOON	7	Voorwoord
	9	Bruikleengevers
	9	Dankwoord
EMILE HAVERS EN CHARLES DUMAS	I 10	Biografie van Aert Schouman
CHARLES DUMAS EN EMILE HAVERS	II 58	Chronologie van Schoumans leven en werk
CHARLES DUMAS	III 64	Decoratieve schilderijen
CLAUDIA HÖRSTER	IV 108	Schoumans ‘Vogel Cabinet’ in het nieuwe Stadhouders- Kwartier
SANDER PAARLBERG	V 122	Schilderijen met genretaferelen en Bijbelse en mythologische onderwerpen
RUDI EKKART	VI 136	Geschilderde portretten
CHARLES DUMAS	VII 148	Tekeningen
CHARLES DUMAS	VIII 168	Topografische tekeningen
MARTIN VAN DEN BROEKE	IX 192	Het kunstboek met topografische aquarellen en het mecenaat van Hendrik van Slingelandt
PAUL KNOLLE EN RUUD VLEK	X 230	Aquarellen van vogels, andere dieren en planten
CHARLES DUMAS	XI 276	Natekeningen van oude meesters
PATRICK LARSEN	XII 294	Prenten en boekillustraties
JET PIJZEL-DOMMISSE	XIII 310	Stippelgravures op glas
J.W. NIEMEIJER	XIV 320	De ambachtelijke nevenproductie van Schouman en Hollandse kunstschilders uit de 18de eeuw
	332	Catalogus
	344	Afgekorte literatuur en tentoonstellingen
	360	Verantwoording van de illustraties
	360	Colofon

A. Schwaner
1862

Voorwoord

Aert Schouman (1710-1792), Dordrecht en het Dordrechts Museum zijn nauw met elkaar verbonden. Hoewel de veelzijdige en productieve kunstenaar ook in andere steden werkzaam was, zijn vooral in zijn geboortestad veel sporen van zijn leven en werk te vinden. Het Dordrechts Museum verwierf al in 1873 en 1874 zelfportretten van Schouman en in Huis Van Gijn worden sinds lang twee aantekeningenboekjes bewaard die een uniek beeld geven van vooral zijn vroege carrière. In het Dordrechts Museum werd bovendien in 1960 de eerste overzichtstentoonstelling georganiseerd, door de toenmalige directeur Laurens J. Bol (1898-1994). Zijn onderzoek en voorliefde voor de kunstenaar resulteerden vervolgens in de eerste monografie van Schouman.

Het Dordrechts Museum bestaat dit jaar 175 jaar. Dit jubileum is een prachtige aanleiding om een traditie voort te zetten en in de geest van Bol aandacht te besteden aan een talentvolle Dordtse kunstenaar en een ondergewaardeerde periode. Zo kan bovendien worden herdacht dat Schouman 225 jaar geleden is overleden. Het museum heeft vaker nieuw licht op de achttiende eeuw geworpen. Terwijl de eeuw van de Verlichting zich tegenwoordig in een toenemende belangstelling van onderzoekers en publiek mag verheugen, blijft deze in de schaduw staan van zijn roemruchte voorganger, de Gouden Eeuw. In samenwerking met de musea in Keulen en Kassel belichtte het Dordrechts Museum in 2007 met de tentoonstelling *De kroon op het werk. Hollandse kunst 1670-1750* een periode die lange tijd vooral met verval en decadentie werd geassocieerd. Tekenkunst en decoratieve schilderkunst bloeiden echter als nooit tevoren. Bol noemde de toegenomen tekenactiviteit in Dordrecht in de achttiende eeuw zelfs een tweede Gouden Eeuw.

In 1999-2000 werd samen met Rijksmuseum Twenthe in Enschede een grote tentoonstelling over de gebroeders Abraham (1753-1826) en Jacob van Strij

(1756-1815) georganiseerd, waarmee Bols uitspraak kracht werd bijgezet. Toen werd al geopperd dat een tentoonstelling en boek over Aert Schouman een logisch vervolg zou zijn. Terwijl Bol het grotendeels zelf moest doen, zijn nu de krachten weer gebundeld. Meerdere specialisten die aan het Van Strijproject meewerkten, zijn wederom van de partij. Hoewel de tentoonstelling *Een koninklijk paradijs. Aert Schouman en de verbeelding van de natuur* alleen in Dordrecht plaatsvindt, is het van meet af aan een samenwerking met Rijksmuseum Twenthe geweest. De drijvende kracht is echter Charles Dumas, voorheen hoofdconservator bij het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie in Den Haag. Het baanbrekende werk van Bol stond weliswaar aan de basis van het project, maar Dumas' grootschalige inventarisatie van het oeuvre van Schouman, die over een periode van vele jaren heeft plaatsgevonden, vormt de kern ervan.

Het boek bij de tentoonstelling is onder de vakkundige redactie van Charles Dumas tot stand gekomen met medewerking van Martin van den Broeke, Rudi Ekkart, Emile Havers, Claudia Hörster, Paul Knolle, Patrick Larsen, J.W. Niemeijer, Sander Paarlberg, Jet Pijzel-Dommisse en Ruud Vlek. De fraaie vormgeving lag in handen van Jantijn van den Heuvel en WBooks nam de uitgave op zich, eveneens met veel gevoel voor kwaliteit. Wij zijn de auteurs en in het bijzonder Charles Dumas zeer dankbaar voor hun enthousiasme en het delen van hun kennis. Wij spreken de hoop uit dat dit vervolg op het boek van Bol ook een standaardwerk zal worden en verder onderzoek naar Schouman en de achttiende eeuw zal stimuleren.

Het is in de eerste plaats door de samenwerking met het Rkd – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis en Rijksmuseum Twenthe, en vooral de inzet van Charles Dumas en Paul Knolle, dat de tentoonstelling – die vaak is uitgesteld – en dit boek gerealiseerd konden worden. Hoezeer een museum ook kan bogen

I

Biografie van Aert Schouman

EMILE HAVERS EN CHARLES DUMAS

Het lange en productieve leven van Aert Schouman (1710-1792) begon in Dordrecht en eindigde in Den Haag. Dat zijn ook de twee steden waar hij heeft gewoond en waar hij in zijn lange loopbaan voornamelijk werkzaam is geweest. Hij heeft echter ook in Zeeland gewerkt, vooral in Middelburg, waar hij vele connecties had, maar tot permanente woonplaats heeft hij de Zeeuwse hoofdstad nooit gekozen.

DORDRECHT

Aert Schouman werd op 7 maart 1710 gedoopt in de Nederduitse Gereformeerde Kerk, zoals de Hervormde Kerk toen officieel heette. In de Dordtse doopboeken werd bij de vermelding van de dopelingen geen onderscheid gemaakt tussen de drie hervormde kerken, dus is het niet zeker in welke kerk de doop plaatsvond. Aangezien de Nieuwkerk (afb. 1) dicht bij het woonhuis van zijn ouders stond, kan het haast niet anders dan dat hij hier werd gedoopt. Bovendien werden zijn familieleden in deze kerk begraven.¹ De datum van Aerts geboorte werd blijkbaar minder belangrijk geacht, want die staat niet vermeld. Maar zijn biograaf en goede bekende Johan van Gool (1685-1763) schreef dat hij op 4 maart was geboren.²

Aert wordt in twee verschillende doopboeken vermeld, in het ene met als voornaam 'Aart' en in het andere als 'Aert' (afb. 2).³ Meestal hanteert men de tweede. In de achttiende eeuw evolueerde de spelling van de tweeklanken ae, ue, oi, ay en dergelijke combinaties, die vanaf de middeleeuwen tot het eind van de zeventiende eeuw werden gebruikt, naar de dubbele klinker die wij nu gewend zijn. In de achttiende eeuw varieerde de spelling en lag die dus niet vast. Men kan dus naar believen Aert of Aart schrijven.⁴

Herkomst en milieu

De ouders van Aert Schouman waren Leendert Schouman (1664-1726) en Cornelia de Vos (1663-1732).⁵

1.
JOHANNES RUTTEN,
De hoofdingang met portaal van de Nieuwkerk in Dordrecht (ca. 1830)
Pen in grijs, penseel in kleur, 510 x 408 mm, Dordrecht, Regionaal Archief, inv.nr. 551-40121.

Aert had vijf oudere broers, waarvan er drie de volwassen leeftijd bereikten: Maarten (1696-1766), Cornelis (1697-1747) en Leendert (1707-na 1744). Twee andere, Johannes (geb. 1700) en Leendert (1702-vóór 1707), stierven zeer jong. Na Aert werd in 1713 nog een zusje geboren, maar deze Jannetje overleed eveneens op jonge leeftijd. Aert groeide dus op als jongste van vier jongens. De familie Schouman kwam oorspronkelijk uit Rotterdam. Aerts overgrootvader Leendert Maertensz. was daar geboren en trouwde in 1637 in Dordrecht met een Dordts meisje, Majken Thijsdr.⁶

2.
De inschrijving van de doop van Aert Schouman op 7 maart 1710
Dordrecht, Regionaal Archief, Doop-, trouw- en begraafboeken, toegangsnr. 11, inv.nr. 8.

95.
Interieurfoto van de linker voorkamer van het pand Prinsessegracht 22 in Den Haag (ca. 1920 of eerder)
 Den Haag, RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis, zonder inv.nr.

bleken zij zich daar niet meer te bevinden, maar nog wel de twee bovendeurstukken en het schoorsteenstuk.⁴² Na te hebben achterhaald wie daar in de jaren twintig van de vorige eeuw had gewoond,⁴³ lukte het de serie uiteindelijk in Engeland te traceren, waar ze waren ingebracht in Pusey House in Faringdon (Oxfordshire). En nu zijn zij dan naar de plaats van vervaardiging teruggekeerd en hangen zij in het auditorium van het Dordrechts Museum (afb. 96-100). Wat altijd in het pand Voorstraat 125 is achtergebleven is de plafondschildering die geheel in de trant is van het stuk thans in Duin en Kruitberg: een (nu gesloten) balustrade waarachter enkele figuren en waarop een paar vogels, en in het midden een luchtpartij. Het stuk was in een egale kleur overschilderd, maar na een restauratie in 1988 werd die verwijderd en kwamen restanten van de oorspronkelijk schildering tevoorschijn.

Het grootste stuk van de reeks van vijf is op een gegeven moment, nadat het uit het pand aan de Prinsessegracht was verwijderd, versneden tot drie delen (afb. 96a-c). De voorstelling betreft de apotheose van de geschiedenis: nadat Amaryllis is veroordeeld om aan de goden te worden geofferd, wil Mirtillo haar plaats innemen. Als diens pleegvader echter aan de hogepriester Montano vertelt dat Mirtillo eigenlijk zijn zoon is, en dus van goddelijke afkomst, gaat het offer niet door, en kunnen Mirtillo en Amaryllis trouwen. Zoals Te Rijdt op basis van de grootste presentatietekening al aantoonde, is de compositie van het meest rechterdeel beïnvloed door een prent van Richard van

96a-c.
 AERT SCHOUMAN,
In drie stukken gesneden behangsel met het huwelijk van Mirtillo en Amyrillis (ca. 1742)
 Doek, 269,5 x 211, 265 x 143,5, resp. 270 x 296,5 cm, particuliere collectie (cat.nrs. 1a-c).

had het dus bij het rechte eind. Weer enige jaren later vond ik onder de interieurfoto's van de afdeling Kunstnijverheid op het Kunsthistorische Instituut in Leiden (tegenwoordig bij het RKD), drie interieurfoto's van het pand Prinsessegracht 22 in Den Haag, mogelijk uit omstreeks 1920, waarop deze behangselfragmenten te zien (o.a. afb. 95). Bij bezoek aan dat pand

97.
AERT SCHOUMAN,
Behangsel met Linco
die probeert Silvio
over te halen met
Amaryllis te trouwen
(ca. 1742)
Doek, 265 x 121,5 cm
(waarbij ca. 64 cm
aan de bovenzijde is
omgeslagen),
particuliere collectie
(cat.nr. 2).

98.
AERT SCHOUMAN,
Behangsel met
Dorinda die Silvio
zijn hond Melampo
teruggeeft (ca. 1742)
Doek, 265 x 120,5 cm
(waarbij aan de
bovenzijde ca. 44 is
omgeslagen en aan de
onderzijde ca. 22 cm),
particuliere collectie
(cat.nr. 3).

99.
AERT SCHOUMAN,
Behangsel met
Amaryllis die het
blindemanspel speelt
(ca. 1742)
Doek, 273 x 289,5 cm
(waarbij ca. 62 cm
aan de bovenzijde
is omgeslagen),
particuliere collectie
(cat.nr. 4).

Orley II.⁴⁴ Maar terwijl Schouman bij de vorige *Pastor fido*-reeks uit 1738 twee prenten van hem bijna letterlijk volgde, nam de kunstenaar nu slechts enkele details over. De twee smalle doeken stellen voor: de raadgever Linco probeert Silvio over te halen met Amaryllis te trouwen (afb. 97; Akte 1, scène 1) en Dorinda geeft Silvio zijn hond Melampo terug (afb. 98; Akte 2, scène 2), voorstellingen die wij al kenden van de twee kleine presentatietekeningen. Ook hier is Schouman bij eerdere voorbeelden te rade gegaan, namelijk twee door Adriaen Schoonebeek (1657/61-1705) gegraveerde prentjes in de door Jacobus van Hardenberg in 1696 in Amsterdam uitgegeven Nederlandstalige *Pastor fido*-editie, zoals Te Rijdt al terecht had opgemerkt.⁴⁵ Episoden die zich later in het verhaal afspelen, zijn het blindemanspel (afb. 99; Akte 2, scène 2) en het gevangennemen van Mirtillo en Amaryllis (afb. 100; Akte 4, scène 4). In de eerste, vooral in Italië en weinig in Nederland uit-

133.
AERT SCHOUMAN,
*Behangsel met
een parkachtig
landschap met een
helmcasuaris, een
mannetje en vrouwje
goudfazant, een
zilverfazant en een
bruine capucijnaap*
(1767)

Doek, 310 x 155 cm,
gesigneerd en gedateerd
rechtsmidden:
'A. Schouman 1767',
Frankrijk, particuliere
collectie, Château de
Chenonceau (cat.nr. 8).

134.
AERT SCHOUMAN,
*Behangsel met een
landschap met water-
vogels, waaronder een
kolgans, een bergeend
en een zwaan* (1767)
Doek, 310 x 155 cm,
Frankrijk, particuliere
collectie, Château de
Chenonceau (cat.nr. 9).

buyten / op Zuytwint geschildert'. Samen met twee mogelijke presentatietekeningen voor deze reeks (afb. 300 en 301) geven zij een goede indruk van de decoraties die Schouman hier had aangebracht. In het genoemde familiearchief bevindt zich ook een lijst, getiteld 'Namen van de Dieren in de groote Kamer op het Behangsel door de Heer Schouman geschildert', waarop de vogels worden genoemd die op de zes behangselvakken en het bijbehorende schoorsteen- en plafondstuk staan afgebeeld.¹⁷³ Uit de opsomming van vogelnamen wordt duidelijk dat deze stukken niet dezelfde kunnen zijn als die waarvan wij voorstudies en presentatietekeningen kennen. Er zullen zich dus twee door Schouman geschilderde ensembles op Zuidwind hebben bevonden: één in een kleiner vertrek en één, inclusief een schoorsteen- en plafondstuk, in het belangrijkste, meest representatieve vertrek, de zaal, of 'groote Kamer'. Louter op basis van de uitvoerige en vrij accurate benoemen van de vogels op deze lijst konden twee behangsels, thans in het kasteel van Chenonceau in Frankrijk, als oorspronkelijk behorend tot dit grote ensemble worden achterhaald (afb. 133 en 134). Zij komen overeen met het op de lijst vermelde tweede en vierde stuk.¹⁷⁴ Van het tweede stuk zijn hierop niet geïdentificeerd, 'drie Kleyne vreemde vogels op de grondt', die een blauwvleugelpitta, een geelstuitbedelspreeuw en een geelgroene kardinaal voor-

stellen, terwijl 'een blaauw kleyn vogeltje' een sluiertangare is en een 'uytlandts Totelduyfje' een zebra duif. De 'vreemde Aap' die op de muur is afgebeeld tenslotte, is een bruine kapucijnaap.¹⁷⁵ Het betreffen allemaal vogels uit Oost-Indië en Suriname. Dat een aantal van hen op de lijst niet kon worden benoemd, is goed te begrijpen aangezien zij toen nog nauwelijks wetenschappelijk waren beschreven. Van minstens drie van deze vogels is dit zelfs de eerste afbeelding ooit. Van het vierde stuk, waarop alleen inheemse vogels uit het Nederlandse benedenrivierengebied zijn voorgesteld, werden alle vogels op de lijst correct benoemd, met uitzondering van de 'Turkse Ryger met zyn roode bek', die een scholekster is.¹⁷⁶ Aangezien een van de twee behangsels 1767 is gedateerd, weten we nu ook wanneer Barthout van Slingelandt de opdracht aan Schouman moet hebben gegeven. De prachtige, vrij recent gerestoreerde schilderijen tonen de kunstenaar op zijn best.

Van Schouman zijn diverse presentatietekeningen voor behangselvakken bewaard gebleven. Een ervan wordt bewaard bij de Fondation Custodia in Parijs (afb. 135). Het blad is aan de achterzijde geannoteerd: 'by de Hr. Baron Kruijs in zijn Ed. voorkamer geschildert in oly'. Met deze Kruijs is de Zweedse gezant Carl Johann baron Creutz (1725-1793) bedoeld, die van 1759 tot 1775 in Den Haag was geaccrediteerd.¹⁷⁷ Van 1760 tot 1768 woonde hij op de Prinsegracht en

135.

AERT SCHOUMAN,
*Een fontein,
exotische vogels en
een Indische gazelle
met binde in een
parkachtig landschap*
(ca. 1779)

Penseel in kleur, over
sporen van zwart krijt,
290 x 363 mm,
gesigneerd links van het
midden (op de fontein):
'A. Schouman.',
opschrift verso: 'by
de Hr. Baron Kruijs in
zijn Ed. voorkamer
geschildert in oly',
Parijs, Fondation
Custodia, coll. F. Lugt,
inv.nr. 1407-22
(cat.nr. 82).

136.

AERT SCHOUMAN,
*Behangselfragment
met een fontein en
onder meer een
blauwe pauw en een
Indische gazelle
binde* (ca. 1779)

Doek, 114 x 133 cm,
Den Haag, M.A.O.C.
Gravin van Bylandt
Stichting (cat.nr. 22).

VII

Tekeningen

CHARLES DUMAS

Schoumans tekeningen overtreffen in aantal vele malen zijn geschilderde werken. In zijn lange en productieve leven moet hij er duizenden hebben gemaakt. In de eerste plaats waren dat voorstellingen van vogels, alleen of met een paar op een tak, of als onderdeel van (parkachtige) landschappen. Ook andere dieren, planten en bloemen heeft hij veelvuldig uitgebeeld. Daarnaast nemen topografische voorstellingen en Hollandse landschappen een belangrijke plaats in. Tot slot heeft hij heel wat schilderijen van

oude meesters in kleurrijke aquarellen nagetekend. Aan deze onderwerpen zijn dan ook aparte hoofdstukken gewijd. In dit hoofdstuk zullen enkele algemene aspecten van tekeningen van hem aan de orde komen, als ook door hem beoefende genres die anders tussen wal en schip zouden vallen.

Figuurstudies

Als actief lid van de tekenacademie van Den Haag en als erelid van die van Middelburg moet Schouman

Detail van afb. 238

211.

AERT SCHOUMAN,
Studie van een leunende, naakte vrouw (ca. 1760)
Rood en zwart krijt, gedoezeld, 329 x 205 mm, huidige verblijfplaats onbekend, voorheen veiling I.Q. van Registeren Altena, Amsterdam (Christie's), 13 mei 2015, nr. 22.

212.

AERT SCHOUMAN,
Studie van een staande, naakte vrouw (ca. 1760)
Rood en zwart krijt, gedoezeld, 358 x 231 mm, huidige verblijfplaats onbekend, voorheen veiling The Unicorn Collection, Amsterdam (Sotheby's), 19 mei 2004, nr. 160.

COLOFON

Deze publicatie verschijnt bij de gelijknamige tentoonstelling in het Dordrechts Museum, Dordrecht, 19 februari-17 september 2017

Tentoonstelling

Projectleiding:

Andrea Stoop

Projectassistentie:

Mieke Brand

Iris Knapen

Samenstelling:

Sander Paarlberg

met medewerking van Charles Dumas en Paul Knolle

Vormgeving:

Richard van den Dool

Catalogus

Redactie:

Charles Dumas

Auteurs:

Martin van den Broeke

Charles Dumas

Rudi Ekkart

Emile Havers

Claudia Hörster

Paul Knolle

Patrick Larsen

J.W. Niemeijer

Sander Paarlberg

Jet Pijzel-Dommisse

Ruud Vlek

Vormgeving:

Jantijn van den Heuvel

Uitgever:

Uitgeverij WBooks, Zwolle

in samenwerking met het Dordrechts Museum

ISBN 978 94 625 8185 2

NUR 646

VERANTWOORDING VAN DE ILLUSTRATIES

Alle illustraties zijn geleverd door de instellingen die in de bijschriften worden vermeld, met uitzondering van:

- L'Agence photographique de la Réunion des Musées Nationaux-Grand Palais/Christophe Mauberret afb. 146-150.
- Mark Broch, Den Haag afb. 220 en 462.
- Wout van Capelle, Kampen afb. 520 en 523.
- Christie's, New York afb. 182.
- Dominique Couineau, Tours afb. 133 en 134.
- Peter Cox, Eindhoven afb. 113-114, 120, 136-143, 307, 312-313, 374, 418, 420, 472, 528, 533-535 en 551.
- René den Engelsman, Rijksmuseum, Amsterdam afb. 144 en 145.
- Mark Feaster, New York afb. 208.
- Bob Goedewaagen, Rotterdam afb. 275.
- Erik Hesmerg, Amsterdam afb. 511-513.
- Hans Krüse, Delft afb. 110.
- Ab van der Meer, Den Haag afb. 103.
- National Trust Images/John Hammond afb. 117 en 118.
- Marco de Nood, Dordrecht details op pp. 2, 108 en 122, afb. 46-47, 104, 163, 172-176, 180, 187-188, 191, 366, 396 en 530-532.
- Crispian Riley-Smith, Skipton 129-130 en 402.
- RKD-Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis detail op p. 148, afb. 6, 14, 17, 28-29, 36, 38, 42, 45, 62-63, 95, 102, 105, 123-125, 128, 132, 157, 184-185, 190, 192, 195, 205, 209, 214, 221, 228, 238-239, 225, 278, 309-311, 368, 376-377, 381, 405-406, 424-425, 429, 432, 450, 454, 591, 594 en 633.
- Jørgen Snoep, Dordrecht, en Frédéric Kappelhof, Rotterdam details op p. 6, 11, 64, 136, 192 en 320, afb. 1-4, 9-11, 13, 15, 19-20, 23-27, 31, 50, 66, 70, 91-94, 96-100, 126-127, 178, 181-182, 193, 196-199, 202-203, 218, 259, 268-271, 281, 287, 292-293, 296-297, 314-363, 369-370, 409, 449, 475, 479, 491-492, 500, 517, 525, 536-539, 567, 571-572, 578-579, 587, 595-601, 604, 608-611, 616-619, 627-629, 634-647 en 649.
- Studio Buitenhof, Den Haag afb. 364, 411, 545, 552 en 573.
- Studio Tromp, Rotterdam afb. 383, 389, 404, 451, 498, 503, 556-559, 561 en 602.
- Hans Verwoerd, Fijnaart afb. 81-86 en 88-90.
- Floris van Wanroij, Valkenswaard afb. 43.
- Ivo Wennekes, Middelburg afb. 41 en 158.
- Hans Wijnings afb. 56.
- Zeeuws Archief, Middelburg afb. 121.

© 2017 WBOOKS / Dordrechts Museum / de auteurs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam. © c/o Pictoright Amsterdam 2017.

Tentoonstelling en catalogus waren mogelijk dankzij financiële steun van:

AERT SCHOUMAN

*Bovendeurstuk met een paartje goudfazant met kuikens,
een knysnatoerako en in de lucht een blauwe gaai (1782)*

Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander

Aert Schouman (1710-1792) is de belangrijkste Nederlandse dierenschilder van de achttiende eeuw. Zijn aquarellen met exotische vogels behoren tot de mooiste die er ooit zijn gemaakt. Ook de kamerbeschildering met dieren uit de menagerie van prins Willem v vormt een hoogtepunt in zijn oeuvre (nu in Huis ten Bosch). Schoumans werk is een waar paradijs voor zowel kunst- als natuurliefhebbers.

Dit boek belicht het leven en werk van een kunstenaar uit Dordrecht in de eeuw van de Verlichting, een tijdperk dat gekenmerkt wordt door een grote belangstelling voor natuur, wetenschap en kunst. Schouman was de meest veelzijdige en productieve kunstenaar van zijn tijd. In de plaatsen waar hij werkzaam was, zoals Dordrecht, Den Haag en Middelburg, maakte hij school en kreeg hij navolgers.

Hij schilderde, tekende en etste zowel genretaferelen, Bijbelse, mythologische en literaire onderwerpen, portretten, landschappen, topografische motieven en dieren. Menig interieur voorzag hij van fraaie wandvullende 'behangsel' schilderijen, veelal met parkachtige landschappen vol kleurrijke dieren. Met een grote lust om af te beelden maakte hij de mooiste aquarellen van 'in- en uitlandsche' vogels, zoogdieren en planten.

